

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.34(3298) ●

● ЧАЦВЕР, 13 ВЕРАСНЯ, 2012

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Вярнуцца да вытокаў, каб ісці наперад
У Вільнюскай беларускамоўнай сярэдняй школы імя Францыска Скарыны сёлета селі за парты амаль дзвесце вучняў **Стар. 2**

Аптымізм вялікага лірыка
Успаміны пра сустрэчы і падарожжы з Максімам Танкам **Стар. 3**

Юныя жыхары “Новага берага”
Непадалёк ад Дняпра ў восьмы раз працаваў палатачны лагер для падлеткаў з Гомельшчыны **Стар. 4**

ПАДЗЕЯ

Плынь глыбокая, плынь шырокая...

Святкаваць Дзень беларускага пісьменства ў Глыбокае прыехалі вядомыя літаратары з замежжа

Іван Ждановіч

Штогод Дзень беларускага пісьменства адзначаецца ў розных мясцінах Беларусі. Нагадаем: свята ладзіцца ўжо з 1994 года. Гасцей страчалі Полацк і Тураў, Навагрудак і Нясвіж, Орша і Пінск, Заслаўе і Мсціслаў. Потым была чарга Міра, Камянца, Пастаў, Шклова, Барысава, Смаргоні, Хойнікаў. Летась эстафету прымалі палескія Ганцавічы. Кожны з гэтых гарадоў атрымлівае статус сталіцы Дня беларускага пісьменства, мае сваю адметнасць, цікавую “літаратурную гісторыю”, а да свята часова стаяць і прыбіраецца, узбагачаецца скульптурнымі кампазіцыямі, мемарыяльнымі дошкамі. Можна лёгка ўявіць сабе, як паступова глыбокая і шырокая плынь літаратурнай творчасці, вялікай павагі да роднага слова жыватворна абмывае ўвесь беларускі абсяг.

Што ж, з любові да кнігі, да Бацькаўшчыны вырастаюць яркія таленты. На пачатку верасня і ў Глыбокім ушанувалі землякоў, які пакінулі адметны след у гісторыі, літаратуры. На свята сабраліся тысячы аматараў чы-

таня — як самі глыбаччане, так і госці з розных рэгіёнаў краіны, а таксама замежжа. Прычым такіх маштабных мерапрыемстваў, кажуць, раней яшчэ не бачыў райцэнтр на Віцебшчыне.

Розныя імпрэзы ладзіліся на шэрагу пляцовак горада. Адной з найбольш значных падзей свята стала адкрыццё Сквера

славутых землякоў-глыбаччан. Яго ўпрыгожылі скульптурныя бюсты Язэпа Драздовіча, Ігната Буйніцкага, Алесь Дубровіча, Пятра Казлова, Паўла Сухого, Вацлава Ластоўскага, Эліэзера Бен-Іегуды, Іосіфа Корска. Кожны з іх нечым добрым праславіў сябе і сваю Бацькаўшчыну. З’явіліся ў райцэнтры і

І кніжак было на свяце — на лобы густ

У Глыбокім адкрыты і памяtnы знак “Прысвячэнне кнізе”

мемарыяльныя дошкі ў гонар пісьменніка Лявонція Ракоўскага і грамадскага дзеяча Клаўдзія Дуж-Душэўскага. Урачыста адкрыты і гандлёвы цэнтр з красамоўнай, вельмі нават літаратурнай назвай: “Родны кут”. Ладзілася тэатралізаваная праграма “Вытокі духоўнасці”, узнагароджваліся лепшыя пісьменнікі краіны, выступалі Нацыянальны акадэмічны народны хор Беларусі імя Генадзя Цітовіча, гурты з Віцебшчыны і замежжа.

Па традыцыі на Дзень беларускага пісьменства запрашаюцца вядомыя літаратары з замежжа, а напярэдні свята з іх удзелам праводзіцца міжнародны круглы стол. “Гэта вельмі цікавае мерапрыемства, і я не першы раз у ім удзельнічаў, — гаворыць галоўны рэдактар газеты “Звязда”, краязнаўца Алесь Карлюкевіч. — Сёлета мы абмяркоўвалі вялікую тэму: “Пісьменнік. Кніга. Час”. Праз падобныя сустрэчы не толькі налажваем літаратурныя стасункі паміж краінамі, але і як бы паглыбляем, пашыраем рэчышча ўласнай плыні прыгожага пісьменства. Круглы стол,

ініцыяваны Міністэрствам інфармацыі, рэдакцыйна-выдавецкай установай “Літаратура і мастацтва”, Саюзам пісьменнікаў Беларусі, ладзіўся ўжо сёмы год запар”.

У Глыбокім гасцявалі пісьменнікі з Сербіі, Чарнагорыі, Таджыкістана, Казахстана, Масквы і рэгіёнаў Расіі. Усяго ў круглым сталё ўдзельнічала дзесяць замежных і прыкладна столькі ж беларускіх літаратараў. Як правіла, кожны расказваў пра тое, што адбываецца ў сітуацыі з чытаннем, друкаванай кнігай, літаратурай увогуле ў яго краіне. Пісьменнікі разважалі: наколькі сёння актуальная сама друкаваная кніга? Ці можа мастацкае слова неяк уплываць на змест электронных носбітаў інфармацыі? “Вельмі пазнавальным, напрыклад, было выступленне чарнагорскага пісьменніка Слабадана Вуканавіча, — дзеліцца ўражаннем Алесь Карлюкевіч. — Ён расказаў, як у іх невялікай краіне мастацкае слова стасуецца з рознымі сучаснымі тэхналогіямі. Дзяліўся праблемамі, што блізкія і для літаратараў краін, якія мы называем постсавецкімі”. → **Стар. 4**

ЯК ГЭТА РОБІЦЦА

Грант на “Беларускае вяселле”

На фест, які зладзіла Беларускае зямляцтва на Алтаі супольна з мясцовымі ўладамі, прыехалі творчыя гурты з Томска і Новасібірска

Іван Іванаў

Як вядома, сацыяльная актыўнасць беларускіх суполак за мяжой залежыць і ад таго, ці ўдаецца ім узаемадзейнічаць з мясцовымі ўладамі. Бо не сакрэт: на значныя культурныя акцыі патрэбны і сродкі адпаведныя. Дзе іх узяць? Яны могуць знайсціся ў мясцовым бюджэце, калі этнасуполка, назапасішы

творчых сілаў, зможа, кажучы мовай эканамістаў, “вырабіць” арыгінальны сацыякультурны прадукт. А што гэта такое — ведаюць актывісты грамадскай арганізацыі “Беларускае зямляцтва на Алтаі”. “Напрыканцы ліпеня мы ладзілі фест “Беларускае вяселле”, — напісала ў рэдакцыю Сафія Антоненка, старшыня праўлення суполкі. — Важна, што

грант на добрую справу выдзеліў губернатар Алтайскага краю Аляксандр Карлін. Пэўна ж, мы таго варта! Бо наш праект быў прызнаны сацыяльна значным. А з такой падтрымкай і праграма фесту атрымалася саліднай, цікавай, разнастайнай. У ім удзельнічаў самадзейны вакальны гурт беларусаў Барнаула “Вячоркі”, выступалі і запрошаныя намі

госці з Томска і Новасібірска”.

Фэст пачаўся суботнім днём у парку “Сонечны вечер” з канцэрта беларускай песні. Вяла яго, дарэчы, сама Сафія Антоненка ў прыгожым нацыянальным строі. Больш за гадзіну доўжылася прадстаўленне. Сярод глядачоў — шмат моладзі, былі нават танцы пад беларускія рытмы. Спачатку Алена Дзедава,

Сафія Антоненка з гуртом “Медуница” з Томска

салістка Новасібірскага абласнога цэнтра беларускай культуры, спявала пра любоў да Беларусі, потым выступала вакальная група “Вячоркі”. → **Стар. 2**

ШКОЛЬНЫЯ КЛОПАТЫ

Вярнуцца да вытокаў, каб ісці наперад

У Вільнюскай беларускамоўнай сярэдняй школы імя Францыска Скарыны сёлета селі за парты амаль дзвесце вучняў

Кацярына Мядзведская

Хоць навучальны год толькі пачаўся, але многія з вучняў выпускных класаў гэтай школы ўжо вызначыліся з будучай прафесіяй. Так, шасцёра дзяўчат мараць паступаць у Беларускі дзяржаўны медуніверсітэт, некалькі — на прэстыжны факультэт дызайна Беларускага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, хтосьці — у Мінскі педагагічны, нехта — у Лінгвістычны ўніверсітэты. Так склалася амаль за дваццаць гадоў, як працуе беларускамоўная школа ў Вільнюсе: многія яе выпускнікі вяртаюцца на этнічную радзіму бацькоў, каб прадоўжыць адукацыю. Прычым з нядаўняга часу едуць у Беларусь і навучэнцы нядзельных школ з Клайпеды і Вісагінаса. І сёлета дваццаць чалавек з усёй Літвы вырашылі не парушаць традыцыю, прыехалі вучыцца ў Беларусь.

Як будзе складвацца іх далейшы лёс? “Вядома, многія з выпускнікоў вучняў застаюцца ў Беларусі назаўжды, — гаворыць намеснік дырэктара Вільнюскай беларускамоўнай сярэдняй школы імя Францыска Скарыны, а таксама старшыня Згуртавання беларускіх грамадскіх арганізацый у Літве Раман Вайніцкі. — Пасля вучобы яны ўладкоўваюцца на працу, ствараюць сем’і, і ўжо ў Літву да родных прыязджаюць у госці”. Відаць, у тым і ёсць асноўная мэта школы — зацікавіць вучняў краінай бацькоў, абудзіць у сэрцах любоў да яе. А ўжо якое выбіраць месца для жыхарства — асабістая справа кожнага”.

Паступаюць выпускнікі школы і ў прэстыжныя навучальныя ўстановы Літвы і Заходняй Еўропы. Што ж, узровень падрыхтоўкі там высокі, можна змагацца за “месца пад сонцам” з іншымі

Гасцей школы абавязкова знаёмяць з яе гісторыяй

Ідуць заняткі ў школьным танцавальным гуртку

абітурыентамі. З першых класаў у школе вывучаюць чатыры мовы: беларускую, літоўскую, рускую і англійскую. Бліскуча выступаюць школьнікі на штогадовых прадметных алімпіадах. Пэўна, таму і карыстаецца школа папулярнасцю: у яе аддаюць вучыцца дзяцей не толькі з беларускіх сем’яў, але і з рускіх, украінскіх.

Увогуле ў Вільнюскай беларускамоўнай школы высокі рэйтынг:

сярод усіх сярэдніх навучальных устаноў за мінулы навучальны год яна займае адзінаццаці месца ў Літве, пятае ў Вільнюсе і першае сярод школ нацыянальных меншасцяў. І не дзіўна, бо школа — спадкаемца знакамітай Віленскай беларускай гімназіі мінулага стагоддзя, з якой пайшлі ў свет вядомыя паэты, пісьменнікі, навукоўцы, артысты. У школе, якая пятаццаць гадоў таму атрымала

імя Францыска Скарыны, вывучаюць гісторыю Беларусі, беларускую мову. Прычым да апошняй стаўленне асаблівае — як да неад’емнай часткі сусветнай культуры. “Нам варта ганарыцца, што менавіта на старажытнабеларускай мове друкавалася першая Біблія, быў напісаны Статут Вялікага княства Літоўскага — першая еўрапейская канстытуцыя”, — нагадвае Раман Вайніцкі.

Не толькі у Літве землякі памятаюць пра Бацькаўшчыну: у Беларусі на Вільнюскую беларускамоўную школу таксама не забываюць. Для тамтэйшых вучняў Мінскі гарвыканкам закупіў аўтобус, камп’ютары, парты, падручнікі, у школе рэгулярна робіцца рамонт. “Адзінае, чаго не хапае, — дзеліцца набалелым Раман Вайніцкі, — дык гэта пропісяў і дзіцячай літаратуры на беларускай мове. Аднак і гэтак пытанне вырашальнае”.

Апошнім часам і літоўскія ўлады звярнулі пільную ўвагу да беларускамоўнай адукацыі ў краіне. І сёння ўжо ў Новавільні, у школе “Вільнюс” актыўна ідзе падрыхтоўка да адкрыцця беларускамоўнага класа. А ўвогуле хутка на ўсёй усходняй тэрыторыі Літвы дзякуючы намаганням літоўскіх беларусаў з’явіцца адпаведныя навучальныя ўстановы, дзе можна будзе вывучаць родную мову, знаёміцца з гісторыяй і традыцыямі краіны. І запатрабаванаць у іх вялікая: на памежжы шмат беларускіх і змешаных сем’яў.

І яшчэ добрая навіна з Вільнюса. У хуткім часе для вучняў Вільнюскай беларускамоўнай школы і тых, што толькі ствараюцца, будзе выдадзены беларуска-літоўскі і літоўска-беларускі слоўнік. Над складаннем яго ўжо працуюць лінгвісты.

Па законах дабрыві

Кацярына Аляксандрава

Беларускія будаўнікі самааддана папрацавалі, каб вучні з расійскага горада Крымска, які моцна пацярпеў летам ад наваднення, зноў прадоўжылі вучобу 1 верасня

Новы навучальны год для 330 вучняў розных нацыянальнасцяў з Крымскай сярэдняй школы №2, сярод якіх 23 першакласнікі, пачаўся ў новым будынку. Школу спышаліся аднавіць да пачатку верасня як расійскія будаўнікі, так і іх беларускія калегі. Менавіта па ініцыятыве Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнкі ў Крымск былі адпраўлены вопытныя будаўнікі-спецыялісты. Работы праводзіліся ў вельмі сціслыя тэрміны, але — паспелі.

Штодзень на працягу месяца жыхары горада назіралі, як зладжана працуюць беларусы, як прыгажэе школьны двор. А такой спортпляцоўкі з сучасным антытраўматычным насцілам, якую падарылі беларусы школе, кажуць, увогуле няма яшчэ ні ў адным з гарадоў Кубані. Дапамагалі нашы будаўнікі і ў рамонце класаў, аднаўленні фасадаў. Між тым калі беларускія спецыялісты ўзяліся за працу, то ім цяжка верылася, што ўдасца паспець у тэрмін. Так, начальнік упраўлення знешнеэканамічнай дзейнасці Міністэрства архітэктуры і будаўніцтва Беларусі Сяргей Пармёнаў прызнаўся: “Калі прыехалі ў Крымск, то пабачылі разбураныя фасады, у школе не было ні даху, ні падлогі. Аб’ёмы работ былі такімі, што і самі не думалі, што зможам своечасова з імі справіцца”. Аднак упартая і карпатлівая шматдзённая праца мела добры плён. І цяпер уваход у школу № 2 ўпрыгожвае памятная дошка ў гонар беларускіх будаўнікоў — як падзяка за дапамогу. Сёння беларусаў многія крымчане з цеплынёй называюць сваімі сябрамі.

Дарэчы. На рамонт і аднаўленне школьнага будынка ў Крымску Беларусь выдзеліла восем мільярдаў беларускіх рублёў. Акрамя гэтага, у школе цяпер новая мэбля, і яна таксама з Беларусі: ад парт да бібліятэчных шафаў і крэслаў у актавай зале. А ў падарунак ад Міністэрства адукацыі Беларусі школа атрымала новы камп’ютарны клас.

ЯК ГЭТА РОБІЦЦА

Грант на “Беларускае вяселле”

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Далей Алена выйшла на сцэну ўжо з Валерыем Слізовым, пасля дуэта майстэрства паказвалі артысты народнага ансамбля “Сібірскі ўзор” з Новасібірска і вальнага гурта “Медуніца” з Томска. Як магутны фінальны акорд прагучала песня-рэквіем “Белая Русь”, яе пранікнёна выконвалі ўсе артысты разам. Гледачы, сярод якіх былі і прадстаўнікі мясцовых улад, адміністрацыі Алтайскага краю, цёпла віталі артыстаў.

Пасля канцэрта гаспадары свята запрасілі ўдзельнікаў фестываля на святочны абед, потым паказалі ім горад: пазнавальную экскурсію “Барнаул — сталіца Алтайскага краю” арганізавала мясцовае тур-

бюро. Вечарам быў яшчэ канцэрт, у санаторыі “Сасновы бор” Першамайскага раёна.

На другі дзень галоўныя дзеі фестываля перамясціліся ў Тальменскі раён. Як вядома, там пры аўтамабільнай трасе Барнаул—Новасібірск у 1975 годзе быў узведзены манумент “Алтай—Хатынь”, прысвечаны братанню рускага і беларускага народаў, зямлі Алтая з зямлёй “вогненнай вёскі” Хатыні. Артыстаў віталі прадстаўнікі краёвай і раённай адміністрацый. Дырэктар Тальменскага краязнаўчага музея Людміла Смірнова расказала, як ствараўся манумент. Былі ўскладзены кветкі да яго падножжа, а Беларускае зямляцтва на Алтаі перадало каштоўныя

Удзельнікі фестываля “Беларускае вяселле” ў Тальменскім раёне

экспанаты для мясцовага музея: мужчынскі і жаночы нацыянальныя строі і фотаальбом “Лагойскі раён, Хатынь”. Гучала ля манумента і прыгожая песня пра Беларусь. Пазней артысты далі канцэрт і ў Тальменскім доме-інтэрнаце для

састарэлых і інвалідаў.

Добрая справа, як бачым, згуртавала шмат людзей. У лісце ў рэдакцыю Сафія Антоненка выказвае ўдзячнасць тым, хто дапамог актывістам суполкі ладзіць фестываль “Беларускае вяселле”, заўважае,

што да яе землякоў на Алтаі ставяцца з вялікай павагай. У прыватнасці, Адміністрацыя краю бясплатна выдзеліла на час фестываля аўтобус “з вадзіцелем А. Наседкіным, вельмі ўважлівым да гасцей”, таму ўсе паездкі былі зручнымі і камфортнымі. Удзячна кіраўніца суполкі і дырэктару Тальменскага краязнаўчага музея Людміле Смірновай: яна ўзяла на сябе невялікую частку фестывальных клопатаў у раёне. “Асабліва падзяка — журналістам з Тальменскага раёна, якія асвяцілі падзеі фестываля “Беларускае вяселле” не толькі ў мясцовых СМІ, але і перадалі відэаролік у тэлерадыёкампанію “Алтай”. І пра добрую справу беларусаў даведаўся ўвесь край”.

ГОД МАКСІМА ТАНКА

АПТЫМІЗМ ВЯЛІКАГА ЛІРЫКА

Жменя радашкавіцкіх, мінскіх, вільнюскіх і варшаўскіх успамінаў пра сустрэчы і падарожжы з класікам беларускай паэзіі

Адам Мальдзіс

Якім быў Максім Танк, Яўген Іванавіч Скурко, у жыцці? У мяне ёсць сёе-тое ўспомніць. Наша знаёмства пачалося з перапіскі (сёння яна захоўваецца ў Архіве-музеі літаратуры і мастацтва), звязанай з Радашкавічамі: мясцовыя жыхары спадвеку робяць націск у гэтай назве на першым складзе. Калі я ехаў туды пасля ўніверсітэта працаваць у раённую газету, то ўжо ведаў, што будучы паэт у 1928-29 гадах вучыўся ў Радашкавіцкай беларускай гімназіі, дзе ўступіў у камсамол і далучыўся да нелегальнага руху, за што і быў адтуль выключаны. Адшукаў будынак, у якім знаходзілася вучэльня. Асмеліўся напісаць ліст Максіму Танку, каб ён прыслаў успаміны для газеты, а потым, падтрыманым мясцовым літаб'яднаннем, запрасіў яго прыехаць да нас. Калі нарэшце мы на яго машыне ехалі разам з Мінска ў Радашкавічы, ён падарозе расказваў пра гады вучобы і што мясцовая гімназія пакінула ў яго добрыя ўражання. Помніцца, зала ў раённым Доме культуры была паўнютка, і пытанніў паэту задавалі шмат.

Потым, ужо ў 1967-м, калі Максім Танк быў абраны старшынёй праўлення Саюза пісьменнікаў Беларусі, а я ўзначаліў у ім мемарыяльную камісію, мы часта сустракаліся і ў яго кабінце, і ў кнігарнях ды на вуліцы, абгаворвалі пытанні ўвечавання памяці таго ці іншага пісьменніка, выдання яго твораў. А паколькі я займаўся вывучэннем беларуска-польскіх і беларуска-літоўскіх літаратурных сувязяў, то мы разам удзельнічалі і ў сустрэчах з пісьменнікамі суседніх краін.

Па запісах згадваецца, як 20 лістапада 1978 года мы адправіліся на вечар беларускай паэзіі ў Вільнюс. У адной машыне ехалі Максім Танк, Васіль Вітка і я, у другой — паэты Анастоль Вяцінскі, Аляксей Пысін і Алясць Разанаў. Калі праязджалі каля Радашкавіч, згадалі наш колішні прыезд туды. Танк расказваў, што ў час вучобы ў гімназіі жыву ў двухпавярховым інтэрнаце, дзе гаспадарылі шведы-баптысты. Потым успомніў

даваенныя вільнскія сустрэчы з былым рэдактарам “Нашай нівы” Аляксандрам Уласавым, з сябрам Францішка Багушэвіча Зыгмунтам Нагродскім і польскім празаікам Ежым Путрамантам. Рукапісы апошняга, казаў, былі закапаны дзесьці на Лідчыне, і іх трэба было б адшукаць.

У Вільнюсе размясцілі нас у гасцініцы “Драгістэ” (“Дружба”) каля вакзала. Потым запрасілі на прыём у Саюз літоўскіх пісьменнікаў — ён размяшчаўся ля паштамта. Максім Танк узяў там тост за літоўскую паэту-саюзянку Віялету Пальчынскайтэ.

Максім Танк з унукам Максімам

Аўтограф ад паэта на Днях узбекскай літаратуры і мастацтва

А ўрачысты вечар ладзіўся ў былым Губернатарскім (цяпер Прэзідэнцкім) палацы. Першым выступіў старшыня літоўскага пісьменніцкага саюза Альфонсас Малдоніс, за ім Максім Танк, які заклікаў часцей сустракацца і больш перакладаць адзін другога. Алясць Разанаў упэўнена чытаў свае вершы ў літоўскім перакладзе. Мне ж, вядома, было цяжка саборнічаць з паэтамі. Таму паспрабаваў выступіць у жанры літаратуразнаўчага дэтэктыва, задаў прысутным чатыры загадкі: ці сустракаўся беларускі першад-

рукар Францыск Скарына з літоўскім першадрукарарам Марцінасам Мажвідасам; што яшчэ, апроча “Дзядзькі Антона”, выдала ў канцы XIX стагоддзя літоўскае выдавецтва ў Тыльзіце (Прусія); няўжо Людас Гіра напісаў толькі адзін беларускі верш? І нарэшце: куды падзеўся архіў літоўскага сектара Беларускага дзяржвыдавцтва? Дай, Божа, самому калі-небудзь адказаць на тэмы пытанні...

Назаўтра за снаданнем да нас далучыўся літоўскі публіцыст, абаронца прыроды Пяткявічус. Ён абурўся тым, што іх завод у Кедайняй катастрафічна забруджвае адхо-

Максім Танк (у цэнтры) з калегамі-літаратарамі

Танк і Жукаўскас згадвалі даваенныя вільнскія сустрэчы, сумесную нелегальную дзейнасць. “Хутчэй папраўляйцеся! — пажадаў на развітанне кіраўнік беларускай дэлегацыі. — Бо хто ж, акрамя вас, перакладзе іх новыя вершы?” — і паказаў на Пысіна, Разанава і Вяцінскага.

А ранней восенню 1982 года Максім Танк, хоць і аднекваўся, узначаліў дэлегацыю на Дні беларускай літаратуры ў Польшчы. Час тады быў неспакойны. У суседняй краіне было ўведзена ваеннае становішча. Адбываліся тэракты. Але ж культурныя сувязі нельга было перапыняць. У савецкім пасольстве ў Варшаве

Паэт Максім Танк. Карціна мастака П. Сергіевіча. 1960 г.

нак ваяводскага камітэта ПАРП, з даху палянца нам наўздагон бутэлька з гаручай сумессю.

Нягледзячы на трывожныя абставіны, Максім Танк не губляў раўнавагі. Спакойна, нават з жартамі выступаў у Лодзі, Варшаве і асабліва на Беластоцчыне, дзе яго сустракалі з

рускай літаратуры прайшоў паспяхова.

У тым жа 1982-м я часта, ідучы з дома ў Акадэмію навук на работу, сустракаў насупраць завода імя Арджанікідзе Максіма Танка: ён нёс малако для ўнука. Мы спыняліся, абменьваліся навінамі. Я ў той час падрыхтаваў да друку і выдаў “Пана Тадэвуша” Адама Міцкевіча ў перакладзе на беларускую мову Браніслава Тарашкевіча. Рукапіс перакладу захаваўся ў Маскве ў яго другой жонкі. Яна спачатку даволі ахвотна аддала мне тоўстыя шпыткі, але потым, пасля выхаду кнігі, пачала патрабаваць ганарар. “Аўтарскае права, — абурўся Яўген Іванавіч, — так доўга не дзейнічае”. Максім Танк расказваў пра невядомы мне факт: “Адрозу ж пасля вайны мы з Алясцем Кучарам паехалі ў Вільню па скрыні з матэрыяламі музея імя Івана Луцкевіча. Але ў касцёле святога Мікалая, дзе яны захоўваліся ў час акупацыі, іх ужо не аказалася. Нехта некага папярэдзіў. І матэрыялы засталіся ў Вільні. А трэба ж было перавезці ў Мінск! Або, у крайнім выпадку, адрадыць музей у тых жа базальянскіх мурах каля Вострай брамы”. Такія меркаванні Яўген Іванавіч паўтараў не аднойчы. Шкаду, што не ўсе тады занатоўваў, не збырог усе яго навагоднія віншаванні. Бо калі гаворка ідзе пра Чалавека і Паэта, як кажуць, з Божай ласкі, дробязяў не бывае.

Па маіх падліках, творы Максіма Танка цяпер перакладзены на 42 мовы. Працы і артыкулы пра яго жыццё і творчасць з’явіліся на 16 мовах, прысвечаныя яму вершы — на пяці. Сапраўды, у нашага знакамітага земляка, сёлетняга юбіляра — еўрапейская і, шырэй, сусветная вядомасць!

У тэксце пададзены фотаздымкі з архіваў Дзяржаўнага музея гісторыі беларускай літаратуры

Даведка ГР

Максім Танк (Яўген Іванавіч Скурко) — класік беларускай літаратуры. Нарадзіўся 17 верасня 1912 года ў вёсцы Пількаўчына Мядзельскага раёна, непадалёк ад возера Нарач. Памёр 7 жніўня 1995 года, пахаваны ў роднай Пількаўчыне. Знакаміты паэт-лірык, народны пісьменнік Беларусі, акадэмік Акадэміі навук Беларусі, Герой Сацыялістычнай Працы (1974). У 1948-67 гадах з’яўляўся галоўным рэдактарам часопіса “Полымя”, у 1967-90-х — старшыня праўлення Саюза пісьменнікаў Беларусі. Лаўрэат Дзяржпрэміі Беларусі імя Янкі Купалы, Літаратурнай прэміі імя Аляксандра Фадзеева. Вядомы ў свеце як аўтар філасофска-лірычных твораў, якія выдавалася асобнымі зборнікамі і выходзілі ў шматтомных выданнях. Перакладаў на беларускую мову творы Уладзіміра Маякоўскага, Адама Міцкевіча, Аляксандра Пушкіна, Юліуша Славацкага і іншых паэтаў.

прыкінулі: будзе бяспечнай правесці дні беларускай літаратуры, чым іншай рэспублікі. Але варожыя акцыі супраць нас усё ж былі: калі праходзіў вечар у Палацы культуры і навукі ў Варшаве і на сцэне гаварылася пра “агонь сапраўднай паэзіі”, над залай нейкі час гарэў сапраўдны агонь; а ў Лодзі, калі мы заходзілі ў буды-

авацыямі. Расказваў пра даўнія плённыя сувязі паміж суседнімі літаратурамі. З польскага боку яму памалі праязілі Ежы Путрамант, паэт Юзаф Мацей Канановіч, літаратуразнавец, аднакурснік Уладзіміра Караткевіча па Кіеўскім універсітэце Флорыян Няўважны. Польскі друк прызнаў, што Тыдзень бела-

На свяце ў Глыбокім лёгка было здзейсніць вандроўку ў мінулае

ПАДЗЕЯ

Плынь глыбокая, плынь шырокая...

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Рэй за круглым сталом вёў галоўны рэдактар часопіса “Нёман” Аляксей Бадак, які і сам няма ла спрыяе наладжванню міжнародных літаратурных кантактаў. Таму не выпадкова ішла гаворка пра тое, як далей прадаўжаць сумесныя “абменныя” літпраекты, у якіх цяпер актыўна ўдзельнічаюць і выдавецтва “Літаратура і мастацтва”, і часопісы “Польмя”, “Малодосць”, “Нёман”, газета “Літаратура і мастацтва”. У Беларусі актыўна публікуюцца творы пісьменнікаў з розных краін. “У прыватнасці, часопіс “Нёман” сістэмна падае лепшыя набыткі сусветнай літаратуры на рускай мове, — удакладняе Аляксей Карлюкевіч. — А ў часопісе “Польмя” друкаваліся творы амаль усіх

тых літаратараў, якія сёлета прыехалі ў Глыбокае. Шмат у нас выдаецца калектыўных зборнікаў, дзе прадстаўляюцца пісьменнікі славянскіх краін. І мы рады, што маем такіх таленавітых і надзейных партнёраў. У сваю чаргу яны знаёмяць чытачоў сваіх краін з беларускай літаратурай”.

Госці былі ў захапленні ад свята, атмасферы творчасці і добразычлівасці, што панавала на Дні беларускага пісьменства ў Глыбокім. Замежныя літаратары з цікавасцю знаёміліся з краінай і людзьмі, што любяць ды шануюць роднае слова. Між тым Аляксей Карлюкевіч зазначае, што тыя, хто да нас прыязджае, ужо добра знаёмы і з беларусамі, якія жывуць у іх краінах. У прыватнасці, даўні сааўтар вядомага

таджыкскага пісьменніка Ато Хамдама — ураджэнец Беларусі Леанід Чыгрын. Яны разам напісалі каля 20 гістарычных раманаў і апавесцяў. Наш суайчыннік вывучыў таджыкскую мову і цяпер жыве ў Душанбэ.

“Беларускія пісьменнікі і самі гатовы больш актыўна супрацоўнічаць з замежнымі суполкамі землякоў, у якіх, я ведаю, таксама ёсць нямаля яркіх літаратурных талентаў, — гаворыць Аляксей Карлюкевіч. — Думаю, калі будучы ад замежных беларускіх суполак прапановы — мы будзем рады такім кантактам, абавязкова адгунемся, наладзім творчыя сустрэчы. Упэўнены: знойдуцца для гэтага магчымасці сёлета, калі ў Беларусі ідзе Год кнігі”.

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

Юныя жыхары “Новага берага”

Непадалёк ад Дняпра ў васьмы раз працаваў палатачны лагер для падлеткаў з Гомельшчыны

Пятро Лодкін

Прыдумаў лагер пастар евангельскай царквы Юрый Куніцкі. Тры тыдні падлеткі з Брагінскага і Хойніцкага раёнаў вучыліся дабрыні і добразычлівасці, павазе і цяпліваці адзін да другога. Дапамагалі ў тым жыхарам “Новага берага” свяшчэннікі, педагогі, валанцёры. Сам пастар загарэўся ідэяй лагера, спрабуючы хоць на нейкі час адарваць падлеткаў ад камп’ютараў, тэлевізараў, мабільных тэлефонаў. Яднанне з прыродай, шчырыя стасункі паміж сабой, на думку Юрыя, — добры падмурак для выхавання юных. Таму ўмовы ў лагера былі створаны спартанскія: жылі падлеткі ў палатках, гатавалі ежу на вогнішчы.

Пачынаць справу было цяжкавата, не хапала досведу, сродкаў. Але людзі пастару дапамагаюць, “Новы бераг” выжыў і стаў папулярным сярод падлеткаў. Праграма там вельмі насычаная, кожны дзень распісаны па хвілінах. У вольны час шмат камандных гульняў, якія праводзяць псіхологі і педагогі. Цікавай была экскурсія на пагранзаставу, дзе падлеткі пабачылі, як ахоўваецца дзяржаўная мяжа. І каганне на кацеры па Дняпры ў спякотны

дзень вельмі ўразіла хлопчыкаў і дзяўчынак. А самым эмацыйным момантам у жыцці лагера стала, бадай, сустрэча з маладымі людзьмі, якія вучацца перамагаць слабасці, пакідаюць у мінулым дрэнныя звычкі, праходзячы рэабілітацыю ў адным з крызісных цэнтраў дабрачыннай рэлігійнай місіі “Вяртанне”. Іх жыццёвыя гісторыі, безумоўна, закрунулі душы падлеткаў.

На духоўныя тэмы размовы з новабярэжцамі вёў і айцец Ігар, настацель прыходу храма Свяціцеля Мікалая Цудатворца з горада Брагіна. Увогуле, сумаваць жыхарам лагера не было калі. Пасля сонечных і водных працэдур яны ўсе збіраліся за вялікім сталом на абед ці вячэру. Вельмі смачна, з душою гатаваў ежу прафесійны повар Андрэй — прыжаханін евангельскай царквы, дапамагалі яму самі падлеткі. А прадукты дастаўляў у лагер на асабістым транспарце Аляксандр Зыкаў, які працуе ў мясцовай часці Міністэрства па надзвычайных становішчах. Дарэчы, ён сам вызваўся гэта рабіць. І людзей, якія падтрымалі лагер, было нямаля. Таму ўсё і атрымалася.

Калі школьнікі пакідалі “Новы бераг”, усім ім на добрую памяць уручылі падарункі.

Добра ўсім ля вогнішча ў “Новым беразе”

ГЛЫБІНКА

Хто цяпер у “Віце” гаспадар?

Пятро Лодкін

Па натуре былы марак Вікенцій Махнач вельмі ўважлівы, прыкмячае тое, што, бывае, не заўважыць іншы. Камяні з выбітымі на іх крыжамі і паўсферамі ён, жыхар вёскі Вайнідзеныты, што на Смаргоншчыне, знайшоў на ўскрайку лесу. Сярод камяню, што былі сабраны з поля.

На выгляд звычайныя, нічым не прыкметныя валуны. А калі прыгледзецца, то на адным выразна бачны абрысы крыжа, і на другім з цягам часу яны пачалі

праяўляцца. Вікенцій перацягнуў камень да сваёй хаты, і цяпер яны — галоўная адметнасць вёскі. “Вось глядзіце, малюнак крыжа ўжо выявіўся, а тут толькі з’яўляецца, — дэманструе выявы на камянях гаспадар. — Хутчэй за ўсё, малюнак быў і раней, ды зарос зямлёй і мохам, цяпер пад уздзеяннем ветру і дажджу чысціцца”. Паходжанне выяў спрабуюць высветліць навукоўцы Беларусі і Польшчы, ідзе скрупулёзны аналіз знаходак.

А наогул Смаргонская зямля, лічыць вясковец, тоіць шмат рэчаў, якія трэба толькі ўмець знаходзіць. Больш за трыццаць гадоў адхадзіў па марках Вікенцій

Незвычайныя выявы на камені

Махнач і вось кінуў якар на сваёй малой радзіме. “Мне раілі лепш у Смаргоні будаваць дом, а мне спадабаліся Вайнідзеныты, — успамінае ён. — Прыгажосць тут — не апісаць. У мяне двое хлопцаў

падрастаюць, таму спачатку для іх вялікі дом збудаваў. Агарод пры ім, сад пасадзіў, цяпліцы паставіў, у двары сажалку выкапаў для рыбалкі. Курэй завёў. А каб хлапчукі маглі спортам займацца, купіў каня, байдаркі, ровары”.

Вікенцій Махнач стаў удзельнікам праекта “Невядомая Еўропа” і стварыў аграсядзібу “Віта”. Гаспадар прапануе гасцям цікавыя паходы — пешшу, сплаў на байдарках, катанне на кані, велавандраванне. Вялікай папулярнасцю карыстаецца шасцігадзінная экскурсія па месцах баёў Першай сусветнай вайны. “Адпачыць у мяне можа кожны, — нахвальвае мясціну гас-

падар. — Прыязджаюць студэнты з палаткамі. І сам вялікую палатку для начлегу мадэрнізаваў — спачатку турысты адпачывалі ў ёй на зямлі ў спальніках, цяпер зрабіў насціл з матрацамі”.

Калі рыцарскі клуб “Смаргонская харугва” стаў у аграсядзібе ладзіць свае турніры, Вікенцій Махнач задумаў з імі збудаваць... рыцарскае паселішча. Усё будзе там: і рыцарскае рыстальшча, і кухня, і свой млын, каб малоць муку на бліны. А вяселлі калі спраўляюць у “Віце”, то гэта не проста застолле. Жаніхі тут і гіры падымаюць, і на турніках падцягваюцца, і на кані спрыт дэманструюць...